

**Disputatio de auro potabili, in qua accurate admodum
disquiritur, num ex metallis, opera Chemiae, concinnata
pharmaca tutè utiliterque bibi possint**

<https://hdl.handle.net/1874/451846>

THOMAS BRASTI, VERIS AC
certis ex ipsa rei natura peti-
tis argumentis pro-
bata.

DE COMETA-
RVM SIGNIFICA-
TIONIBVS SENTENTIA

Maxima pars hominum
a male sanis Astrologis,
puto, persuasa, Cometa-
rum apparitiones omi-
nosas esse, magnasque
calamitates, præsertim
verò bella, pestem, annonæ caritatem, &
principum mortes, naturaliter porten-
dere censent. De qua re, quid sentiendū
sit, si absq; errore, & ex certis fundamen-
tis cognoscere volumus, quid Cometa,
& quæ eorum materia generatioque sit
ponere primum oportet.

Philosophorum sententia est, Come-
tas nil esse aliud, quam calidam & siccā
exhalationem supra regionem, in qua

THOM. ERASTVS

pluvia nasci solent, elatam, & à motu supremi aeris atque ignis accensam. Hac eadem materia pro diversitate regionis, figura, raritatis, densitatis, lentoris, crassitiei, multitudinis &c. stellas transcurrentes, capras saltantes, dracones volantes, aliaque ignita meteora parit. Equidem Aristoteles apertè docet, inter stellarum traiectiones & Cometas nullum aliud, hac quidem in parte, discriminè existere, quàm quod in illis materia in longum exposita tenuis admodum & dissipatu facilis est, & ob id ignem non retinet, sed sicut ac ferè accensa est, exstinguitur: in his autem ignem accensa propter crassitiam & densitatem retinet. Sicut in pulvere bombardario, secundum longum sparso, cum ab uno capite flammam concepit, eadem celeriter ad alterum caput, nullibi consistens transcurrit, propter materiam inflammatam & dissipatuabilem: ita ferè in discurrentibus stellis contingit. Cometæ materia multo crassior est, densior, copiosior, ac magis læta. Quo fit, ut aliquot sæpè mensibus ardeant. Vtrorumque materia, Cometa,

metarum scilicet ac transvolantium siderum, expers non est naturæ seu pinguitudinis sulfureæ aut bituminosæ: quod manifestè odor ignium de cœlo in terram delapsorum probat. Rarius apparent Cometa, quàm discurrentia sidera, quia multam valde materiam esse oportet, ac in parte aliqua magis conglobatam sive densatam, ut sideris aliquam speciem repræsentet. Hęc de ortu eorum & materia.

Si iam Cometa affirmantur supra dictorum aliquid significare, omnino necessarium est, ut cum eo connexionem eandem habeant, quam signum habet cum re signata. Qui enim significare aliquid certi possit, si eius rei signum non sit: aut qui signum erit rei certæ, si cum ea coniunctionem seu colligationem nullam habeat? Quòd si ergo signa sunt, videndum est, qualia nam signa sint. Etenim signorum alia sunt Naturalia, alia artificiosa: nec extra hæc ulla repeririuntur. Quamobrè Cometas oportet statuere signa esse supra dictarum rerum vel natura

Naturalia vel artificiosa. Vtrunq; si neges;
 signa quoque non esse itidem negabis.
 Naturalia signa voco, quæ sua natura
 certialiquid significant. Artificialia no-
 mino, quæ non quidem natura sua, sed
 ex pacto & convento aliquid denotant.
 Naturalis signi exemplum est fumus,
 itemq; iris vespertina. Ille enim ignem,
 hæc diei sequentis serenitatem indicat.
 Plurimum enim dies postera est serena.
 Tale quoque signum est rubens vespere
 cœlum: quod ipsum quoque sequentem
 diem serenum fore præindicat. Artifi-
 ciosi signi exemplum est Lapis, quem
 Terminum appellamus. Est enim signum
 artificiosum distinctionis agrorum ex
 pacto & convento hominum. Sic enim
 convenit inter eos, ut certo positus lo-
 co agrorum fines distermine. Tale
 quoque signum est iris, non quidem ab
 hominibus, sed à Deo institutum: quo
 admonemur, mundum porro aqua nõ
 esse perdendum. Sicut lapis ex natura
 sua non definit agros, sed ex hominum
 consensu, ita iris non ex propria sua na-
 tura, sed ex pacto & promissione Divina
 signum

DE COMETIS. 85

signum facta nobis est, mundi non amplius diluvio perituri. Sed de artificialibus signis postea, nunc de naturalibus agemus.

Si Cometa signum est naturale supra positarum rerum, necessarium est, ut vel sit causa rei significatae, vel eiusdem effectus, vel quiddam ab eadem illa causa profectum, à qua res significata itidē efficitur. Si quis ex eorum numero, qui docti videri volunt, cometam facit naturalem causam bellorum, quæ consequentur, aut rerum aliarum consimiliū, satis probat se inscientem esse. Quibus enim machinis efficiat vapor iste ardēs, ut armis concurrant mortales ad mutuam cædem? Difficile hic est, vel fingere aliquid verisimile. Attamen conati sunt aliqui modum exponere. Cometae, inquit, de sententia Arist. efficiunt aeris siccitatē & caliditatē. Ab hac constitutione corpora exsiccari, inflammari, & omnino graviter lædi oportet: maximè debiliora & delicatiora. Hinc ergo bella & morbi pestilentes suscitantur. Principumque mortes consequuntur.

Etenim hi præ alijs delicate vivunt, in otio degunt, victus ratione prava utuntur, & nec laboribus, nec aeris iniurijs perferendis se assuefecerunt. Quo circa citius alijs patiuntur. Hinc bile in eis aucta, humoribusque inflammatis, facile irritati excandescunt, & bella movent. Facile quoque agrotant, & pereunt ob eandem causam.

Ad bella quod attinet, vix puto quemquam inveniri, adeo vecordem, qui credat ob aeris siccitatem & calorem sic augeri bilem in principibus, ut bellica meditentur, classicumque ob id canere iubeant. Primum enim facilius cavent sibi ab æstu quam alij. Deinde plus coacervarunt crudorum quam biliosorum humorum. Tertio non sine consilio bella inchoant. Non est autem necessarium, ut qui à consiljs sunt principibus, omnes eodem temperamento præditi sint. Denique non minus inter se privati, quam principes plus solito depugnarent. Quam porro felices essent mortales, si à bile duntaxat in principum corporibus coacervata bella omnia

nia orirentur? Pauculo enim Rhabarbaro aut rosarum succo totam hanc pestem extinguere posset prudens Medicus. Sic & ab hominum cervicibus periculum tantum averteretur, & inmensis pariter sumptibus parceretur. Rara certè bella, ne dicam nulla, oriuntur ex eo, quòd corpora nostra calidiora & sicciora sunt. Iniuriæ, invidia, odiù, ambitio, dominandi libido, avaritia, & huius generis aliæ cupiditates, bellorù causæ plerumque fuerunt, sunt, ac in posteram erunt.

Quoniam ergo nemo exstitit, qui extra dictam rationem potuerit aliam excogitare aut fingere, qua probabiliter Cometas suscitare bella doceret, atque hæc ipsa, quæ recitata fuit, nec verisimilis est, nec vera, manifestum est, eos bellorum causas nullo modo esse posse. Non est enim imaginabile, quomodo vapor aut halitus per aerem fusus animos Regum ad bella, quæ sine longa deliberatione, & exacta omnium circumstantiarum consideratione, vix unquam suscipiuntur, per se incitare valeat.

3 THOM. ERASTVS

Non enim qui irascitur, mox etiam bello aggredi alios solet.

Aequè ridiculi sunt, qui causas interitus Principum eadem ratione ducti ponunt: licet multi ex principibus vehementer sibi timeant, quoribus Cometam apparere audiunt aut vident. Constat principum corpora non magis ab aeris siccitate & caliditate lædi, quàm aliorum hominum. Nec minus convenit Hippocrit. dictum principibus, quàm plebeis, quo Naturarum alias ad æstatem, alias ad hyemem, melius ac deterius habere affirmat. Notum est plerisque principes in ocio vivere, crapulæque sic esse deditos, ut crudorum & frigidorum humorum plus colligant, quàm calidorum & siccorum: & proinde à calida & sicca aeris constitutione multò magis iuari, quàm lædi eos oportet. Nulli etiam homines sunt, qui facilius quamlibet aeris intemperiem cavere possint. Nulli certè minus à solibus torrentur, aut à frigoribus affliguntur: cum ædificijs, vestitu, rebus alijs, incommoda æris faciliè vitent. Denique falsum est, sic-
cas

cas cōstitutiones, quas Cometarū apparitiones sequi concedunt, infalubres & mortiferas esse.

Etenim & perpetua omnium seculorum experientia, & ratio, & tum Hippocratis, tum præstantium omnium Medicorum authoritas, consensus, observatio, demonstrant, siccas aëris constitutiones pluviosis seu humidis esse salubriores *ὕγραιος τέρως καὶ ἡσυχὴ βαρυσίωδες.* ut loquitur Hippocrates. Vt nota nunc dicam, annis 1556 & 1558 duæ Cometæ exstiterunt, & uterque annus calidus & siccus maximeque salubris fuit.

Si responderet aliquis, non excedentem siccitatem, sed mediocrem salubrem esse, facilis omnino est responsio. Primum enim salubriores sunt sicciore intemperies humidiorib, nisi prorsus ad summum usque ascenderint. Confert enim Hippocrates inter se non tantū mediocres, sed & vehementiores. Deinde nec in regionibus nostris, nec alijs in locis, quantum ex scriptis aliorum discere potui, immensa adeo siccitas unquam post Cometam sequuta est, quæ pestifera vel

principibus vel alijs fuisset. Quare nil aliud sunt hæc rationes, quam aniles fabulæ. Nec obstat, quod aliquando videtur Cometa pestem præindicare posse. Nam tunc, ut mox audiemus, non consequitur siccitas. Deinde non magis, imò multo minus, minitabitur Cometa mortem principibus, quam alijs cunctis. Etenim pestis non facile unquam initium sumpsit à palatijs Regum, sed pauperum casulas & sordida loca plerumque primò invadit: quod & ratio demonstrat, & certa experientia comprobatur. Fuga igitur sibi maturè cõsulunt (quod factu ipsis facile est) & remedijs opportunis noxium aërem magis arcent, & ab infectis minus cõtaminantur dum aditum suspectis omnibus negant.

Sed quid hîc opus est verbis? consideremus proxima nobis Anno 1558 Cometa nobis apparuit ultimus. Ab hoc tempore quot sunt mortui principes summi, quibus nullus præluxit Cometes? Primum Carolus Imperator, Ferdinandus eius frater & successor huius filius Maximilianus, Rex Polonia, Reges
duo

Gallia, Rex Hispania Philippi filius, Rex
 Scotia, si non fallor, Turcici imperato-
 res duo, Rex Transylvania, Papæ aliquot
 & Principes Itali, Otto Henricus & Fri-
 dericus Com. Palatini, Elect. Christo-
 phorus Friderici filius, Vvolfgangus Bi-
 pontini dux, Vvirtenbergensis dux Chri-
 stophorus, Eberhardus eius filius, dux
 Saxonie Ioh. Vvilhelmus, dux Henricus
 Bruntvicensis, dux Megaloburgensis, dux
 Pomeraniae Barninus, Elect. Ioachimus
 Brandenburgensis, Carolus & Philiber-
 tus Marchiones Badenses & alij, quorum
 nunc non recordor. Quot etiam appa-
 ruerunt Cometae, cum aliquot annis post
 nullus sit mortuus princeps illustris &
 clarus, cuius obitum videri potuerint
 significavisse? Quis non aperte videat,
 non minus accidere mortes Principum
 apparitionibus Cometarum, quam no-
 bis accidit hoc vel illud cogitare post no-
 vam aut plenam Lunam?

Supra quoque audivimus traiectiones
 stellarum eandem cum Cometis
 habere generationem: nisi quod istic

materia, quàm hîc est paucior, rarior, tenuior. An igitur quia stellæ discurrentes meteora sunt minora, sic portēdere inferiorum hominum interitū dicemus, quomodo Cometas Principum extinctiones præmonstrare aiunt? Si affirmabimus, ridebimur: si negabimus, erga Naturam vel hic vel illic iniurijs sumus. Similis ratio est aliorum quoque igniū in aëre vel supremo vel imo orientium si analogia seruetur. Cur ergo Cometis solis hanc prærogativā tribuunt? Quia, inquiunt, experientia docuit calamitates sequi. Sed eadem aut similes consecutæ sunt etiam res alias: & evenerunt eadem adeoque maiores, cum nihil tale præcessisset. Tenenda hîc nobis est hæc regula certissima. Non quicquid post aliud sequitur, ab eo, quod præcessit, efficitur. Nisi enim ita esset, quicquid post plenilunium (exempli gratia) homines agunt, plenum Lunæ lumen perfecisset. Quod omnium, quæ fingi possunt, longè absurdissimum est dictum.

Ostensum est dilucidè, Cometas non esse causas bellorum & interitus gentiū
aut

aut mutationis Regnorum, nec vim aliquam peculiarem obtinuisse necandi principes. Clarè quoque patet, eos neq; pestem neque annonæ caritatem invehere, si verum est, quod isti ponūt, nempe siccitatem & æstum ab ipsis effici, quæ iam enim probatum est, à siccitate, in nostris præsertim regionibus, neque pestem neque alios mörbos perniciosos creati. Docuit etiam temporum omnium experientia, sicciores annos apud nos fecundos potius, quàm steriles existisse: quod proximè præcedētes 1556 & 1558, quibus duobus annis Cometæ duo asserunt, & 1575 ut reliquos præteream, satis declarant. Certò igitur certius est, Cometæ non esse causas effectrices naturales supra enumeratorum malorum.

Quoad porrò neq; effectiones quædam sint Cometæ iam sæpius commemoratarum calamitatum, patet. Quæ ratione enim Cometæ efficiant bellum, principis alicuius mors, pestis &c. imaginabile non est. Taceo, quòd cum hypothesis pugnat. Omnes enim ponunt röties dicta mala post Cometæ sequi. At

effectus non præcedit causam. Qui contra sentit, perinde facit atque is, qui hominem quempiam neque natum, neque conceptum ausit affirmare præclaras necio quas res gessisse. Talia dicenti responderis rectè, quod vulgo dicitur, capra nondum peperit, & hœdus tamen saltat in tectis.

26 Sed nec eadem potest Cometarum & enumeratorum malorum causa fingi. Cometarum causa est copia sicca exhalationis ad supremam usque aeris regionem sublata: bellorum, mutationis imperiorum, interitus urbium & Principum, causæ longè aliæ sunt, quod nescire nullus potest. Exhalatio, quæ Cometis alimentum & materiam præbet à calore tum siderum tum in terre visceribus incluso generatur, atque in altum & sponte sua fertur, & à calore siderum attrahitur.

Quæ si bellum creare debet, mille alias causas accidentales intervenire oportet.

Ergo cum Cometæ neque causæ sint bellorum, interitus principum, excidij urbium aut gentium, aliarumque rerum
talium

talium, neque effectiones, neque ob eadem causa tum Cometæ tum prædicta manarint unquam, impossibile est, ut talium rerum signa naturalia esse atq; dici possint. Quicquid enim naturaliter rem aliquam significat, id necessario est, vel causa eius rei, vel effectus, vel eandem utrunq; causam habet: nec datur quarta connexio, qua res aliqua naturaliter à se aliud significare possit. Auster, exempli gratia, spirare incipiens signum est securitæ pluviæ, quia causa eius est. Fumus signum est ignis, quia ab igne producitur. Iris vesperi apparens signum est serenitatis, quia causa, quæ facit, ut iris vesperi appareat, eadem serenitatem quoque inducit.

Quid ergo? inquit aliquis, an Cometa rei nullius naturalis causa est vel effectus? Non inficior Cometas signa esse naturalia certarum rerum, sed nuper dictarum signa esse nego, adeoque pernego: & diversum nullis argumentis probari posse incunctanter affirmo. Ut autem, quid significare naturaliter possint, perspiciatur, consideranda

est eorum natura. Si enim intelligemus aerem halitibus plenum esse. Equidem Cometa non ex pauca expiratione, sicut alia quædam ignita metecora, nascitur. Quanto maiores, diuturniores & splendidiores apparent, tanto plures halitus & densiores in aere contineri oportet. Verisimile quoque est, infernè subinde alios ascendere, & accensam flammam alere: quod Arist. etiam visum est. Denique ambigi non potest, quin illa in aère flamma, longè etiam distitos & per aerem dispersos halitus undique ad se attrahat. Qui enim posset exhalatio tanto tempore ignem sustinere, si non continuè materiæ ex omnibus partibus aliquid accederet? Quocirca verum omninò est, cometas indicare nobis aerem sicca & densa expiratione refertum esse.

Ergo vel absorbitur hæc, quæ per aère diffusa est, exhalatio, à flamma in parte eius accensa, vel relinquitur. Consumi oportet, inquam, maximam eius partem (si tota dissipari nequeat) hic, rariorem magis aëream fieri lentoreque & pinguitudine spoliari. Quo factò, necessesse est

se est ventos & siccitates consequi. Non enim in pluvias desari possunt hoc modo arefacti halitus. Quoties hoc fit, fit autem plerunq;, ne dicam semper, tum siccitatis & ventorum signum est Cometa, quatenus horum causa est. Suo enim igne halitus absumens aerem purificat. Si vero aer à Cometæ flamma nō repurgetur ab halitibus, nec sequens aeris constitutio eos dispulerit (sed fortasse etiam auxerit) facile putrescent, & pestifera qualitate aerem contaminabunt, præsertim si multi interim de terra vapores surgant, vel pluviae frequentiores accedant. Cometa igitur, id est, pars halitus accesa (quæ plerunq; discutitur) nō est causa pestis, cum propriè loqui volumus, sed vapores & halitus alij per aerem diffusi, qui à Cometæ flamma absumpti non sunt. Ab eadē igitur causa tum Cometa tum pestis oriuntur: qua etiam ratione signū pestis dici potest. Certum est interim, rarissimè admodū aerem post Cometæ extinctionem non puriorē esse, quā antea fuisset. Quomodo enim nō esset purior, qui tanta eiusmodi halituū

parte liberatus est, quanta tot dierum
 spatio ab igne consumi potuit? Quan-
 to igitur Cometa maiores & diutur-
 niores & lucidiores sunt, tanto maiore
 halituum copiam dissipant, aeremque
 exactius purgant. Ab his quid praeter
 siccitatem & ventos expectare possis,
 quidem non video. Quare si post disso-
 lutum Cometam pestis oritur, necessa-
 rium est, ut vel parvus admodum fue-
 rit: vel brevi admodum tempore durave-
 rit: & propter peregrini ac contrarij va-
 poris accessionem intempestive extin-
 ctus fuerit. Quod quia neque vetustis
 temporibus, neque nostra & patrum
 nostrorum aetate saepius factum fuisse
 animadversum est, recte Arist. & qui eum
 secuti sunt praestantissimi philosophi &
 Medici affirmarunt, siccitatem, calo-
 rem, ventos, parere Cometas: nulla a-
 liorum magis particularium eventuum
 mentione facta. Posse tamen pestem
 vel alios graves morbos, & frugum cor-
 ruptiones a Cometis indicari eo mo-
 do, qui dictus est, ratio ipsa docet. At tunc
 non ratione, siccitatis, ut isti argumen-

tabantur, pestis signū est, sed quia aërē impurū propter celerē & immaturam extinctionē purificatū nō esse indicat.

Cometas naturalia signa non esse bel-
lorum, everisionis imperiorum, interi-
tus principum &c. demonstratum est.

Restat ergo, ut, an artificiosa signa sint
rerum talium breviter declaremus.

Quid vocemus artificiale signum retrò
diximus. Sunt hæc signa duorum gene-
rum, humana & divina. De humanis
nihil est opus dicere, cum non sit in ho-
minum potestate Cometas excitare, &
in certā aliqua cœli parte collocare,
ut certi eis aliquid ex pacto & con-
sensione significant, sicut Terminum
certo loco ad distinguendos fines pone-
re possunt. Divina signa duplicia iterū
sunt. Quædam enim certam habent &
à Deo expressam significationem, quæ-
dam generalem notationem habent,
specialē aut singularē nullā. Ex horū or-
dine (ad quem mōstra, prodigia, ostēta,
& inusitate præterq; cōmunem naturæ
cursum eveniētia, pertinet ferè omnia)
sunt Cometa. Horū signorū peculiare

indicationem nulla arte, nulla ratione,
 nulla methodo cognoscere possumus;
 sed ab illis solis intelligi & p̄dici potest,
 quibus Deus patefecit. Est. n. hæc artifi-
 cialium signorum natura, ut non aliter,
 quàm ex pacto significant. Quare hoc
 solum ex Cometarū apparitione disci-
 mus, nos à Deo excitari & moneri, ut vi-
 tam emendemus, peccatis resistamus,
 vera pœnitentia ad Deum cōfugiamus.
 Significāt igitur universim & in genere
 iram Dei adversus scelera nostra exar-
 descere: licet speciatim nō indicent, quo
 pœnarū genere & quos potissimū casti-
 gare decreverit. Scio nō defuturos (& ne
 nunc quidē defunt) qui bella iam pridē
 (ante natū scil. Cometā) cōsultata & in-
 choata dicturi sunt à Cometa etiam nū
 fulgente significata. Sed qui prudentes
 sunt & intelligentes, veritatē mendacio
 libenter præferent. Summa dictorū
 hæc est. Cometæ si sunt signa naturalia
 bellorum, ruinæ imperiorum, excidij ur-
 bium, interitus principum, mutationis
 Religionū &c. necessariū est, ut vel cau-
 sæ iam dictarum rerum sint, vel effectus,
 vel à

vel à communi causa efficiantur. At nullo ex his de eis verè dici potest: quare nullo pacto naturalia prædictarum rerum signa censerì possunt. Quid naturaliter significare soleant ac possint, expositū simul fuit. Reliquum igitur est, ut sint signa artificiosa: nō humana quidem, sed divina. Et cum ex eorum genere sint, quorum specialis significatio nobis à Deo revelata nō est, generali significatione iræ Dei adversus peccata nostra accensæ contenti esse debemus.

Quod si hoc pacto moniti resipiscemus & ad Deum seriò convertemur, tum demū & iram Domini à nobis avertemus, & rectè sancteque de hoc portento ratiocinatos nos fuisse perspiciemus.

Veram hanc de Cometarum significationibus sententiam nostram veris certisque argumentis ex ipsa rei natura petitis confirmatam, cum refelli nō posse quidam videant, carpere nihilominus audent, quasi aliquid magnopere huc pertinēs omissum sit. Etenim Cometas aiunt talia præmonstrare, non insitis in natura sua viribus, sed adventitijs: ut si-

gna sint quodam modo artificiosa potius, quàm purè naturalia. Etenim accipere eos potestatem certi aliquid præinducendi ab illo sidere, à quo materia illa attracta sit, & recta. Quàm futilis sit hæc reprehensio, planum fiet ex dicendis; si cui ex ante dictis non liquet. Reprehensores isti perinde agunt, ac si credere ipsis teneremur dictitantibus, omnes Cometas vel comam, vel barbam, vel caudam, certo alicui sideri vel stellæ facere: quo tamen falsius vix dici aliquid potest. Etsi enim hoc aliquando factum scribitur, plerunque tamen Cometæ per se consistunt, à sidere nullo reguntur. Cum sideri comam faciunt cum eodem moventur, oriuntur, occidunt, circumaguntur: cum per se consistunt, incerto admodum motu feruntur, sursum, deorsum, antroorsum, retrorsum, ad latera &c. Quòd si in eo, qui etiamnum apparet, licet obscure (nondum enim ex toto absorpta est eius materia) non viderunt, tolerabiles fortasse sint: si viderunt & dissimulant, aperte

apertè malitiam suam produunt. Falsum non minus est illud etiam, quod tanquam verum & confessum inscitè sibi sumunt, sidus aut stellam aliquam, virtute hac præditam, ut præindicare mortem principis alicuius (exempli causa) possit. Quod si illis daremus, nihilominus incertum maneret, an hanc suam virtutem per Cometam magis, quàm per alia exereret.

Quid enim habet Cometa, propter quod aëre ac meteoris alijs ignitis aptior & habilior censeretur ad recipiendum influxum huius significationis? Si materiam species, nihil inuenies. Si flammam consideres, in casum hinc quoque laborabis.

Summatim repetam omnia, & finem faciam. Stellæ omnes sunt causæ universalissimæ, sed particularibus istis facultatibus præditæ non sunt. Si etiam talibus ornatae fuissent potestatibus, transfundere in res alias non possent: quod alibi argumentis insolubilibus

1753063

24 THOM. ERASTVS

demonstravimus. Halituum quoque caeli non sunt sola sidera, sed multo magis calor in terrae visceribus conclusus, qui sic ferè subterranea movet, alterat, coquit, mutat, extenuat, in vaporè fumumque vertit, quomodo calor animalium in visceribus insitus facit. Nec apta est exspiratio hæc de terra surgens, quæ tales significationes recipiat. Cum enim sit naturale corpus, supra naturam indicare nil potest, nisi à substantia intelligente ad id destinata cogitetur. Postremò certissimum est, plerosque omnes Cometas, instar huius, qui nondum est omnino dissolutus, sideri aut stellæ nulli appendi, sed tum suo, tum supremi aeris motu impetuque ferri. Quocirca impossibile est, quod isti somniant, Cometas vires tales à certo sidere, à quo materia sursum tracta sit, mutari.

Die 6. Ianua-

rij 78: